

HEILSA

Krabbaelvandi evni eru allastaðni

– Ein persónur, sum bæði hevur roykt og arbeitt við asbesti, kann vera í 50 ferðir størri vanda fyri at fáa krabbamein enn ein persónur, sum hvørki hevur roykt ella verið í samband við asbest, sigur serlæknin, Lisa Sengeløv

Vilmund Jacobsen

– Jú, longri tú ert útsett/-ur fyri krabbaelvandi evnum, og tess størri nøgdirnar eru, jú størri er vandin fyri krabbameini.

Tað sigur Lisa Sengeløv, serlækni og yvirlækni, dr, med., sum starvast á oknologisku deildini á Herlev Sjúkrahúsi.

– Tað er altíð skilagott at fylgja arbeiðsvegleiðingum, sum hava til endamáls at byrgja upp fyri, at tú útsetir teg fyri evnum, ið kunnu vera krabbaelvandi. Tú eigur at vísa ábyrgd, tá tú arbeiðir við slíkum, og vert er at minnst til, at fleiri hundræð kemisk evni eru flokkaði sum krabbaelvandi.

Vandin veksur

Serlæknin sigur, at millum kend krabbaelvandi evni eru eitt nú arsenikk, polyaromatiskar hydrokarbonir (PAH), nikkul, ymiskt metalstøv, radongass, træ- og leðurstøv, benzen, asbest og kreosot, sum er fyrbyrgjandi og sóttreinsandi evni úr tjørulju.

– Lungnakrabbi er vanligasti formur fyri krabba, sum stends av arbeiðsumhvørvinum, men vánaligt arbeiðsumhvørvi kann eisini føra til krabba í luft- og landrás, mergi, livur, húð og lungnahinnu. Royking og onnur krabbaelvandi evni, sum kunnu vera í sama umhvørvi, veksu um vandan fyri krabbameini.

Lisa Sengeløv sigur, at ein

– Øll, sum koma í samband við krabbaelvandi evni – ella, sum hava ábyrgd av handfaringini av slíkum – skulu vísa ábyrgd fyri bæði egnari heilsu og heilsuni hjá øðrum, sigur serlæknin

Lisa Sengeløv er serlækni og yvirlækni, dr, med., sum starvast á oknologisku deildini á Herlev Sjúkrahúsi

persónur, sum bæði hevur roykt og arbeitt við asbesti, kann vera í 50 ferðir størri vanda fyri krabbameini enn ein persónur, sum hvørki hevur roykt ella hevur verið í samband við asbest.

300 tilburðir

Norðurlenskar krabbameinsskrásetingar siga, at trý prosent av krabbatilburðinum millum menn og

0,1 prosent av tilburðinum millum kvinnur kunnu við vissu sigast at stava frá arbeiðsumhvørvi.

– Hetta merkir, at stívliga 300 slíkir tilburðir eru í Danmark um árið, harav 125 tilburðir standast av asbesti. Tó er møguligt, at veruliga talið kanska er tvífalt so høgt, tí fleiri evni eru undir illgruna fyri at vera krabbaelvandi, men tey endaligu prógvini

fyri hesum vanta. Aftrat hesum kemur »friðarliga« slagid av húðkrabba – basalcelle-karcinom – sum eisini kann standast av ymiskum evnum á arbeiðsplássum.

Fyrivarni takast

Serlæknin sigur, at eitt og hvørt evni í arbeiðsumhvørvinum, sum kann vera ein møguligur vandi, eigur at verða kortlagt.

– Tað er skilagott at fáa staðfest, á hvønn hátt fólk koma í vanda fyri ávísu evnum, hvussu stórar nøgdirnar eru, og hvør virknaðurin er. Á henda hátt fæst eisini ein vitan um, hvørji fyrivarni skulu takast fyri at umgangast – ella minka – um vandan fyri hesum evnum.

Lisa Sengeløv sigur, at øll, sum koma í samband við krabbaelvandi evni – ella, sum hava ábyrgdina av handfaringini av slíkum – skulu vísa ábyrgd fyri bæði egnari heilsu og heilsuni hjá øðrum.

Ynskir tú at vita meira um krabbaelvandi evni, ber til at seta teg í samband við Kræftens Bekæmpelse – ella Krabbameinsfelagið í Føroyum.

vilmund@socialurin.fo

Neyvari ásetingar um eiturevni

Norðurlandaráðið stríðist eisini fyri, at meira fokus verður sett á gerandisting og vørur, sum kunnu bera við sær skaðilig evnafrøðilig evni. Hetta eru evni, sum kunnu hava eina negativa ávirkan á okkum menniskju – og

ikki minst á okkara børn. Ráðið hevur funnist at ES fyri sína seinu handfaring av ætlaðum lógum og reglum um heilsuskaðilig evni. Norðurlandaráðið heldur, at neyðugt er at arbeiða skjótari við ásetingum um, hvussu hormon-

órógvandi evni kunnu staðfestast. Listin yvir skaðilig evni, sum eru at finna í gerandisdegnum, gerandisvørum og í leikum hjá børnum, er óendaliga langur.

Kelda: www.helse.dk

